

DANMARK HERFRA TIL 2032

VI BYGGER FREMtidENS DANMARK

SOCIALDEMOKRATERNE

DANMARK HERFRA TIL 2032

FORORD

Hvordan skal Danmark se ud om 20 år – i 2032 – hvis det står til Socialdemokraterne? Hvordan løser vi vores samfunds langsigtede udfordringer? Hvad er vores mål for Danmark i 2032, og hvordan skal vi nå dem?

Det var nogle af de spørgsmål, vi satte til debat med "Danmark herfra til 2032". Resultatet af den proces finder du her. Fra Aalborg til Allinge har der landet over været holdt debatmøder. Nogle steder er bølgerne gået højt om de store linjer, og kanterne er blevet slebet af ved en robust debat. Andre steder har der været enighed om vigtigheden af et enkelt område. Mange partiforeninger og enkeltpersoner har leveret stærke og detaljerede bidrag. Samlet er der blevet afholdt mere end 100 møder og produceret en omfattende mængde af bidrag til kongresvedtagelsen.

Det foreliggende papir er resultatet af den afsluttende debat på kongressen i 2012 og vil udgøre et vigtigt pejlemærke for udviklingen af partiets politik i tiden fremefter.

God læselyst.
Med venlig hilsen

Lars Midtiby,
Partisekretær

ARBEJDSUDVALGET HAR HAFT FØLGENDE MEDLEMMER:

- Bent Stubkjær, Hovedbestyrelsen, Region Syddanmark
- Bjarne Kaspersen Hansen, Hovedbestyrelsen, Region Hovedstaden
- Camilla Schwalbe, Hovedbestyrelsen, formand DSU
- Christian Kryger, næstformand, Region Sjælland
- Dan Jørgensen, gruppeformand, Socialdemokraterne i Europa-Parlamentet
- Erik Nielsen, KL-formand, Borgmester i Rødovre
- Inge Kjær Andersen, Hovedbestyrelsen, Region Nordjylland
- Jette Buus Gravesen, Hovedbestyrelsen, Region Midtjylland
- Lars Midtiby, partisekretær
- Nick Hækkerup, næstformand, forsvarsminister
- Nicolai Wammen, næstformand, europaminister
- Ulla Astman, regionsrådsformand, Region Nordjylland

VI BYGGER FREMTIDENS DANMARK

Den danske vej

I 2032 skal Danmark være et land, hvor alle har frihed til at realisere deres potentiale, hvor der er reelle og lige muligheder for alle, hvor fællesskabet er styrket, hvor demokratiet er udvidet og uddybet, og hvor pligter og rettigheder går hånd i hånd. Det betyder, at fællesskabet skal sikre værdige livsmuligheder for alle, gøre op med uligheden og de ulighedsskabende strukturer, at stadig flere aspekter af samfundslivet underlægges demokratisk indflydelse og folkelig medbestemmelse, og at staten tilskynder, at civilsamfundet og det enkelte individ kan tage ansvar for eget liv.

Frihed er en socialdemokratisk kerneværdi. Frem mod 2032 bør Socialdemokraterne fortsat udvide danskernes personlige frihed. Lighed, solidaritet og ikke mindst fællesskabet er forudsætninger for at skabe den personlige frihed. Vores mål er, at mennesket bør være herre over sit eget liv og træffe egne tilvalg og fravalg, også selvom det liv kan være anderledes end flertallets. Frihed er en forudsætning for mangfoldighed, nysgerrighed, iværksætterlyst og ægte fællesskaber, og derfor er frihed en hjørnesteen for vores parti.

I 2032 skal Danmark være et land, hvor danskernes muligheder er mere lige end i dag, hvor fællesskabet og tilliden mellem borgerne er styrket, hvor den sociale mobilitet er højere end i dag, og hvor flere danskere oplever den sociale fremgang, som er mulig på grund af landets sunde økonomi.

Det sker ikke af sig selv. I dag er der mange tegn på, at de næste tyve år nemt kan blive en periode, hvor i morgen ikke nødvendigvis bliver bedre eller nemmere end i dag og i går. Det har flere og flere danskere også en instinktiv oplevelse af.

De står over for en fremtid, hvor jobmarkedet er mere usikkert, hvor de skal arbejde flere timer, kun har begrænset fremgang i realindtægten og mindre økonomisk sikkerhed. Og de kan se, at deres børn og børnebørn ikke automatisk bliver bedre uddannet end dem selv, får en bedre bolig, højere velfærd eller bedre livsmuligheder.

Socialdemokraterne vil frem mod 2032 genskabe håbet om en bedre fremtid for nuværende og kommende generationer. Frem mod 2032 skal danskerne, både dem med lange og dem med korte uddannelser, blive dygtigere og mere kompetente. Danske virksomheder skal igen skabe tilstrækkeligt med job, der både er konkurrencedygtige, og som giver et værdigt arbejdsliv. Økonomien skal udvikles så reel produktion og arbejde kommer tilbage i førersædet, frem for finansverdens risikofyldte spekulation og kasinokapitalisme. Økonomien bliver dermed både mere stabil og sikrer fremskridt i den virkelige verden. Det sociale sikkerhedsnet skal styrkes så det afbøder konsekvensen af de risici - som arbejdsløshed eller langvarig sygdom - vi alle kan blive ramt af. Det sociale sikkerhedsnet skal fungere som et springbræt, der med værdighed bringer folk tilbage på arbejdsmarkedet eller videre i livet.

Velfærden skal udvikles, så det fælles, universelle tilbud i offentligt regi er det foretrukne, så der er lige adgang til den, og så den er bæredygtig og fremtidssikker. Ambitionen er således ikke bare at bevare det danske velfærdssamfund, som det er i dag, men at udvikle og forbedre det. Kort sagt skal danskernes indflydelse på deres eget liv - deres uafhængighed af deres sociale baggrund og de økonomiske strukturer, og deres mulighed for demokratisk deltagelse i alle aspekter af livet - øges frem mod 2032.

Vi har gennem mere end hundrede år fundamentalt forandret Danmark. Når vi hører om vores forældre, bedsteforældre eller oldeforældres sociale rejse gennem det 20. århundrede, lyder det som et eventyr. Mange havde ikke det bedste udgangspunkt: De var fattige arbejdere uden adgang til basale sundhedsydelser og ordentlig skolegang, og de boede under kummerlige boligforhold. Alt for mange måtte dukke nakken og finde sig i urimeligheder for at få brød på bordet. Ofte måtte de se deres børn blive udnyttet som billig arbejdskraft. En stor del nåede aldrig at nyde et otium, før kroppen var nedslidt.

Lige indtil det punkt, hvor nogen valgte at sige stop. Valgte at sige nej til et uværdigt liv i fattigdom. Og ja til det møjsomme slid med at smede fællesskaber, der skulle sikre retten for de mange. De skabte den arbejderbevægelse, der skridt for skridt sikrede, at retfærdighed og frihed ikke længere var for de få.

Vores historie er ikke historien om en lille håndfuld mønsterbrydere, der lykkes på trods. Det er ikke en liberalistisk fortælling om individuel frihed for de få på bekostning af de mange. Vores historie handler om at løfte i flok. Det er hele Danmarks historie. Sammen byggede vi gennem det 20. århundrede et Danmark, der sikrede flertallet del i en historisk social opstigning. Det er den socialdemokratiske vej. Det er Danmarks.

Vores vej har ført til frihed for stadig flere. Frihed fra de snævre rammer for livet, som sættes af social elendighed og manglende uddannelse. Men også frihed fra diskrimination, racisme og intolerance. Kvindernes frigørelse er en af den nyere Danmarks histories vigtigste landvindinger. Ligesom de homoseksuelles kamp for retten til anerkendelse og at blive gift, som alle andre, er vigtig.

Vi har skabt et land, hvor fællesskabets budskab til den enkelte ikke er til at misforstå: Du er en af os, og vi tror på dine evner til at skabe et godt og frit liv, uanset hvilke kår du kommer fra. Hvis du undervejs i livet træder ved siden af eller falder, er vi klar med en hjælpende hånd eller en støttende skulder.

Fællesskabet møder samtidig den enkelte med høje forventninger. Vi forventer, at du møder fællesskabets tillid med en vilje til at give dit bidrag til fællesskabet. "Gør din pligt og kræv din ret," står der på vores 140 år gamle faner. Det gælder stadig.

”Ret og pligt er et vigtigt socialdemokratisk princip, som bl.a. betyder: Solidaritet er ikke kun noget, vi kræver af andre, men også noget vi som personer, parti og nation selv går forrest for at udvise – f.eks. i forhold til den globale ulighed, EU’s og verdens flygtningeproblemer, klimakrisen mm. Hver enkelt borger skal ikke bare kræve sin ret men også gøre sin pligt – det gælder f. eks. på uddannelses- og sundhedsområdet, hvor vi som samfund godt kan stille klare krav til elever/studerende og patienter om f.eks. fremmøde til den undervisning og behandling, som er finansieret af fællesskabet.”

Bidrag fra Hedenstedkredsen

For at nå vores mål om større lighed og reel frihed for alle, har vi udviklet et solidarisk og omfordelende velfærdssamfund. Vi har ad demokratiets vej brugt staten i det stadige arbejde for at tæmme markedskræfterne og forvandle markedet fra en brutal herre til en loyal tjener.

”Vi er tilbøjelige til udelukkende at betragte velfærdsydelse fra en økonomisk synsvinkel. Det er for snævert. Velfærdsydelse har en gennemgribende betydning for vores forhold til hinanden, både som medborgere, naboer og i familierne.”

Bidrag fra Brabrand Årslev Partiforening

Den sociale rejse i det 20. århundrede er skabt af den socialdemokratiske bevægelse. Når vi er stolte af den, skal vi huske, at rejsen har krævet svære beslutninger.

Vi har som reformparti altid placeret os det sværeste sted i dansk politik. Der hvor man møder kritik fra både højre og venstre. Vi har afvist uligheden, uretfærdigheden og elendigheden, som det borgerlige samfund og den uregulerede markedsøkonomi skaber. Og vi har afvist revolutionære og utopiske løsninger, fordi vi er demokrater. Vi tror ikke på, at samfundet fuldstændig kan forandres med et slag – vi forandrer det dag for dag. Den socialdemokratiske vej har historien som bevis for, at det pragmatiske og ansvarlige politiske arbejde er den mest langtidsholdbare. Hver generation før os har truffet svære beslutninger for at justere og fremtidssikre velfærdssamfundet. Det skal vi også.

Når vi står i Danmark 2032, vil vi se tilbage på 100 år med socialdemokratiske reformer, hvor man kan trække klare linjer tilbage til Steinckes berømte socialreform, der blev vedtaget i 1933. Siden har vi, tro mod den socialdemokratiske vej, gennemført talrige reformer, altid med det formål at forbedre tilværelsen for de mange.

Den danske vej er udfordret – der skal bygges bro over nye kløfter

Vi ved ikke, hvordan verden ser ud i 2032. For 20 år siden, i 1992, vidste kun videnskabsmænd, hvad internettet var, og kun børsrådgivere brugte mobiltelefoner. EU hed EF og bestod af 12 lande. Kina var meget fattigt og spillede en helt anden rolle i verden. Og i Danmark hed statsministeren Poul Schlüter.

Men i 1992 gik der også nogle socialdemokrater rundt og lagde planer for fremtidens Danmark. Planer om lav arbejdsløshed, grøn omstilling og et moderne velfærdssamfund. Planer, som prægede de næste 20 års socialdemokratiske politik. På samme måde kan vi i dag se frem mod 2032. Vi ved ikke præcis, hvordan vores samfund vil se ud om 20 år eller præcis, hvilke problemer vi vil møde. Men vi ved, at vores samfund står over for store udfordringer, som vi skal håndtere allerede nu og videre frem mod 2032.

Den første store udfordring er at skabe et stabilt og retfærdigt internationalt økonomisk system og finde Europas og Danmarks plads i det. I Danmark har vi en enorm udfordring med 750.000 voksne i den erhvervsaktive alder, der hverken har et arbejde eller er i uddannelse, og vi har en ungdomsarbejdsløshed, der risikerer at blive til langvarig udstødelse af arbejdsmarkedet. Den borgerlige regering soldede de gode år op, frem for at sikre de mange en plads om fællesskabets bord nu og i fremtiden.

Globaliseringen er gået hånd i hånd med en blind tro på markedet som skaber af vækst og velstand. Markedsøkonomien kan ganske rigtigt skabe rigdom og løfte millioner ud af fattigdom, men finanskrisen viste også, at en ureguleret markedsøkonomi ikke bare er uretfærdig, men også selvdestruktiv. Over hele den vestlige verden måtte staterne træde til med massive hjælpepakker til banker og andre finansielle virksomheder, der havde spillet stort og tabt. Millioner af arbejdsløse i Europa betaler prisen for finansmarkedernes amokløb.

”Socialdemokraterne accepterer, at der inden for en kapitalistisk økonomi vil være en ulige fordeling af indkomst, forbrugsmuligheder og sociale goder, men det er et klart socialdemokratisk sigte, at der må sættes grænser for, hvor stor denne ulighed er, og at der må skabes muligheder for social mobilitet gennem uddannelse og deltagelse på arbejdsmarkedet, ligesom der også må sikres en relativ økonomisk og miljømæssig lighed mellem generationer, befolkningsgrupper og lande.”

Bidrag fra Aalborg Nordkredsen

Den anden store udfordring er klimaforandringerne og de stadigt mere knappe naturressourcer. Vi skal ikke bare skabe en stabil og retfærdig global økonomi – den skal også være bæredygtig. Globaliseringen skærper kampen om de stadigt mere knappe ressourcer. De hurtigt voksende middelklasser i Kina, Indien og Brasilien er ved at indhente vores livsstil med biler og andre materielle goder. Vi kan ikke fortsætte i en verden, hvor et lille mindretal bruger hovedparten af dens ressourcer.

Vi mærker allerede klimaforandringerne. I Danmark oplever vi f.eks. mere ekstremt vejr. I udviklingslande er følgerne mere katastrofale. Her betyder det akut fødevarerangel, når regnen udebliver, og afgrøderne visner i solen. Vores generations måske vigtigste opgave består i at løse de kolossale udfordringer med at udvikle nye, vedvarende energikilder, spare på fossile brændsler og gennemføre en ambitiøs grøn omstilling.

Den tredje store udfordring handler om Europa. Europa står midt i en meget alvorlig krise. Store dele af kontinentet er ramt af en giftig cocktail af enorm arbejdsløshed og tilsvarende enorm gæld. Kun gennem EU kan Danmark bidrage til at løse de globale udfordringer. Men det kræver et EU, hvor medlemslandene har orden i eget hus, hvor der er vækst, og hvor der igen er tro på en lys fremtid for vores verdensdel.

Den fjerde store udfordring handler om uddannelse. De sidste ti år har Danmark stået stille i vores vandring mod at sikre flere en ungdomsuddannelse. Derfor får alt for mange unge aldrig en ungdomsuddannelse eller forlader folkeskolen uden basale færdigheder. Den familie og det lokalmiljø, man fødes ind i, har stadig massiv indflydelse på, om man får en uddannelse. Frem mod 2032 vil det være et af vores vigtigste mål at bryde den negative sociale arv i uddannelsessystemet.

I en situation, hvor mange ufaglærte job forsvinder, er det desuden afgørende, at alle får mulighed for – og benytter sig af retten til – at kunne uddanne sig hele livet.

Den femte store udfordring handler om vores velfærdssamfund. Vi er både presset af stigende international konkurrence, og det forhold, at der bliver færre på arbejdsmarkedet til at skabe værdi for de mange, der forlader det. Alt for mange bliver sat uden for fællesskabet. Det gælder de arbejdende, de politiske og de sociale fællesskaber. Der består en enorm udfordring i fortsat at sikre at velfærdssamfundet er økonomisk og socialt bæredygtigt frem mod 2032. Den sjette store udfordring handler om fællesskabet. Vores samfunds forudsætning er en stærk folkelig kultur, stærke lokale fællesskaber på arbejdspladserne, i lokalsamfundene, i sportsklubberne, i skolerne, i menighederne, i foreningslivet. Bidrager vi ikke aktivt, risikerer vi, at fællesskaberne sander til. Finanskrisen viste, at der findes mennesker, som er mere optaget af at spekulere i kortsigtede gevinster til sig selv uanset de ødelæggende konsekvenser for hele samfundet. De synes at glemme, at forudsætningen for deres tryghed, livskvalitet og økonomiske gevinster i høj grad kommer af fællesskabets investeringer i deres børns uddannelse, deres forældres plejehjem og den vej, de transporterer sig ad sammen med os andre til arbejde.

Samfundssindet styrkes og udspringer af stærke fællesskaber, lokalt og nationalt. Ønsker vi fortsat at have et levende velfærdssamfund, skal vi tydeligt kæmpe for vores værdier, og det gør vi bedst ved at give nye kræfter til de bærende fællesskaber.

Disse seks store udfordringer vil Danmark skulle håndtere – uanset regeringens farve. Med "Danmark herfra til 2032" har vi stillet hinanden en række kontante spørgsmål med det formål at formulere et socialdemokratisk bud på, hvordan vi løser dem. Landet over har vi de seneste måneder - debat for debat - ladet vores værdier og idealer krydse med realiteternes udfordringer for at finde frem til fælles bud på, hvor vi gerne ser Danmark bevæge sig hen i løbet af de næste 20 år. Vi har spurgt os selv: Hvordan ønsker vi, at Danmark skal se ud tyve år fra nu? Hvilke værdier vil vi styre efter? Hvordan vil vi på ny bygge broer til fremtidens Danmark? De mange bud danner tilsammen broer for seks broer, der skal gøre os i stand til at fortsætte den danske vej henover de kløfter af udfordringer, vi står foran. Broer, der kan forbinde vores historie og værdier til det fremtidens Danmark, vi sammen skal bygge med afsæt i nutidens udfordringer.

DE SEKS BROER TIL FREMTIDENS DANMARK

Første bro: Fremtidens retfærdige markedsøkonomi

I 2032 skal Danmark have en sund og holdbar økonomi med lav arbejdsløshed, med gode, vel-lønnede arbejdspladser og med en stærk placering i den globale konkurrence. Vi ønsker at udvikle markedsøkonomien, så den kommer almindelige mennesker til gode. Det kræver en stærkere og bedre regulering af markedsøkonomien, især finansmarkederne, og det kræver en stærkere indsats for at komme arbejdsløsheden til livs. Markedsøkonomien skal stadig reguleres, men vi må finde bedre redskaber til at styre markedsøkonomien, så den bliver vores tjener og ikke en årsag til usikkerhed og krise.

Der skal sikres ordentlige forhold på danske løn- og arbejdsvilkår og ordentlige forhold, hvis man i en periode er uden arbejde. Vejen dertil er aktivt at styrke den danske arbejdsmarkedsmodel, hvor de fleste lønmodtagere står i fagforening, og arbejdsgivere slutter sig sammen i arbejdsgiverorganisationer. Siden Hovedaftalen i 1899 har den danske arbejdsmarkedsmodel på demokratisk vis reguleret og balanceret interesser mellem lønmodtagere og arbejdsgivere. Under den borgerlige regering er fradragsretten for fagforeningskontingent blevet udhulet. En sådan udvikling er til ugunst for danske lønmodtagere, og derfor bør vi modarbejde den. For vi skal fortsat have fagforeninger, som bidrager til at løfte helt centrale samfundsopgaver med at sikre ordentlige løn- og arbejdsvilkår, som sikrer arbejdspladسدemokratiet og solidariteten, og som bekæmper social dumping. Når højrefløjen angriber den særlige danske måde at ordne tingene på, slår de til mod en dansk kerneværdi: at vi kan snakke os til rette med hinanden på fredelig vis trods vores forskellige udgangspunkt.

Gennem hele det 20. århundrede har den orden skabt en af de mest fredelige, fleksible og effektive arbejdsmarkeder til gavn for både virksomhedernes konkurrenceevne – og lønmodtagernes gode, danske vilkår. For os socialdemokrater står det derfor klart, at når højrefløjen blæser til angreb, så angriber de en hjørnesteen i den særlige danske vej, der har givet os alle så meget.

Vi skal bekæmpe højrefløjens forsøg på at undergrave den danske model. En faglig tvist med lockout og blokade er noget, som politikerne ikke skal blande sig i. Konfliktretten skal kun ændres, hvis arbejdsmarkedsparter bliver enige herom. Når lønmodtagere og arbejdsgivere sammen ser udfordringerne i øjnene, kan vi skabe et effektivt værn mod social dumping, hvor danske virksomheder og lønmodtagere underbydes groft.

Vi kan ikke skrue tiden tilbage til dengang, hvor ingen af vores varer var "Made in China". Globaliseringen er kommet for at blive. Men den skal foregå under ordentlige vilkår. International handel skal ikke konkurrere arbejds- og miljøstandarder nedad. Det er ødelæggende for den sociale fremgang, økonomien skal være en motor for, og ikke fair. Derudover skaber det, ikke mindst i krisetider, modstand mod åbenheden overfor omverden og giver anledning til protektionisme. Vi vil arbejde for, at den internationale handel, ikke mindst som den er reguleret i Verdenshandelsorganisationen, WTO, respekterer de internationale arbejdstagerrettigheder og øvrige relevante standarder.

"Socialdemokraterne har tillid til, at danskerne vil være med til at bevare velfærdssamfundet, også selvom det betyder, den enkelte skal give et ekstra nap."

Bidrag fra Socialdemokraterne i Randers Syd

En forudsætning for at styrke dansk økonomi er, at vi gennemfører reformer. Reformerne skal skabe grobunden for fremtidig vækst – vækst, der skaber arbejdspladser, og vækst, der giver råd til gode skoler, moderne sygehuse og ordentlig ældrepleje. Vi skal skabe et Danmark, hvor langt færre må nøjes med at se til fra sidelinjen. En integrationsindsats, der har ret og pligt som omdrejningspunkt, skal give flere indvandrere og efterkommere solid tilknytning til arbejdsmarkedet. Udstødelse fra det arbejdende fællesskab er en trussel, der rammer den enkelte lige så hårdt, som den falder tilbage på fællesskabet, fordi vi ikke formåede at skabe plads til alle, der vil. Derfor skal vi især fokusere på at nedbringe ungdomsarbejdsløsheden, så de unges første møde med arbejdsmarkedet ikke er arbejdsløshed.

Frem mod 2032 skal en aktiv og strategisk vækst- og erhvervspolitik understøtte et dansk erhvervsliv, der ligger forrest i den globale værdikæde – der hvor der skabes mest værdi pr. arbejdstime – og som består af succesfulde virksomheder og gode arbejdspladser. Dansk økonomi skal være i en form for permanent omstilling, så der ikke bare produceres 'mere af det samme', men konstant skabes innovation, produktionen løbende fornyes, og nye varer og produkter introduceres. Det kræver et stigende niveau for investeringer i forskning, uddannelse, ny teknologi og uddannelse på alle niveauer.

Vi skal gøre det attraktivt at drive virksomheder i Danmark. Derfor skal vi frem mod 2032 arbejde på at sikre gode rammebetingelser for virksomhederne, så Danmark 2032 skal være hjemsted for et stigende antal produktionsarbejdspladser med højt kvalificeret arbejdskraft og højteknologi. Særligt inden for grønne teknologier som energi, miljø- og bioteknologi skal Danmark udnytte og udbygge sin førerposition. Det kræver målrettet satsning fra samfundets side – og myndigheder, der smidigt og fleksibelt spiller med. Vi skal have en aktiv erhvervspolitik, der skaber nye arbejdspladser, bl.a. ved at forbedre produktiviteten, og en erhvervspolitik, der motiverer offentlige og private arbejdssteder til at påtage sig et socialt ansvar. Vi skal investere i forskning, innovation og uddannelse for at sikre, at Danmark har den viden og den arbejdskraft, der kan drive vores samfund fremad. Vi skal stimulere kreativitet og nysgerrighed i hele samfundet. Den frie forskning samt samarbejder mellem universiteter og erhvervslivet skal gøre Danmark parat til at skabe fremtidens arbejdspladser. Vi skal ikke blot se de nye vækstlande som konkurrenter, men som nye markeder, der kan aftage de produkter, som er vores særlige styrke.

Danmark skal blive bedre til at skabe iværksættere og hjælpe iværksættere til at vokse sig store og skabe nye arbejdspladser. I sammenligning med andre lande grundlægges der for få nye virksomheder i Danmark, og dem, der bliver grundlagt, vokser for langsomt. Det skal ændres. Om 20 år skal der eksistere store, førende danske virksomheder, hvis navne vi slet ikke kender i dag, fordi de endnu ikke er grundlagt. Hvis den vision skal blive virkelighed, skal iværksætteri fylde mere på vores uddannelser. Vi skal være klar til at se fordomsfrit på, om vi kan støtte iværksættere økonomisk i en opstartsfasen. Og vi skal give plads til at fejle. At gå ned med en virksomhed er ikke nødvendigvis flovt, men et bevis på at man turde tro på sine ideer – og håbentlig tør igen.

Ingen virksomhed kan vokse sig stor uden kapital. Derfor er der behov for velfungerende banker, som vil låne penge til folk med gode ideer. Det er desværre et problem i dag, hvor iværksættere har ekstremt svært ved at få lån. Banksektoren er en speciel sektor, fordi en enkelt banks konkurs kan brede sig som ringe i vandet og trække selv sunde banker med sig i faldet. Det er ekstremt skadeligt for hele økonomien. Derfor har vi været villige til at redde banker under de sidste års krise – ikke for bankdirektørernes skyld, men for at beskytte den danske samfundsøkonomi. Men bankerne må erkende, at der følger et ansvar med. Et ansvar for at investere i virksomheder med den rigtige økonomi i stedet for fantasifulde finansielle produkter. Det ansvar skal bankerne være bedre til at løfte.

Frem mod 2032 skal det sikres, at finansverden aldrig igen kan spille hassard med hele samfundsøkonomien og sende den til tælling med nedgang i velstanden og tab af job i tusindvis som konsekvens. Banker og andre finansinstitutioner skal tilbage til deres oprindelige rolle, som den olie, der får resten af økonomien til at glide. De skal ikke sidde i økonomiens førersæde eller kunne tage den som gidsel, som det er sket de seneste år. Efter tre årtier, hvor markedet har fået stadig mere plads og frirum til at boltre sig uden regulering eller hensyn til de samfundsmæssige konsekvenser, er det tid til at finde en ny balance. En dynamisk og social markedsøkonomi er udgangspunktet for et stærkt dansk samfund, men det fungerer kun, når fællesskabet sætter rammer og grænser for de vilde markeds kræfter. Det skal være slut med, at finanssektoren kan løbe enorme risici i forventning om, at skatteborgerne hænger på regningen, når det går galt. Socialdemokraterne vil derfor løbende tage de nødvendige skridt for at sikre en så effektiv regulering af finanssektoren, at en gentagelse af finanskrisen i 2008 forhindres.

Vi skal frem mod 2032 fremme ansvarligt ejerskab af virksomheder. Det gavner ikke en virksomhed, når ejeren, f.eks. en kapitalfond og hedgefond, kun har fokus på det korte sigte, på at få gode tal i næste kvartalsregnskab eller på at opsplutte og frasælge dele af virksomheden. Derfor skal vi arbejde for, at langsigtet ledelse betaler sig. I 2032 skal vi også i højere grad udnytte, at de fleste danske lønmodtagere gennem deres pensionsopsparing også er virksomhedsejere. Derfor bør de også have indflydelse på, hvor og hvordan deres penge investeres. Det skal ske ved, at der bliver mere åbenhed om pensionskassernes investeringer, og at den enkelte lønmodtager får større grad af medindflydelse på investeringerne.

"Vores mål bør være et arbejdsmarked med plads og rum til alle. Vi skal skabe mere fleksibilitet og større hensyn til handicap og alder. Kun på den måde kan vi få flere til at yde en ekstra indsats."

Bidrag fra Socialdemokraterne i København

Socialdemokraterne vil ikke kun skabe nye arbejdspladser, vi vil skabe bedre arbejdspladser. Det er helt enkelt nødvendigt, hvis vi skal kunne holde til mange flere år på arbejdsmarkedet. Men det er ikke let, og ambitionen er ikke ny. Hvis vi for alvor skal skabe et bedre arbejdsmiljø, med mindre nedslidning og større trivsel, så skal vi turde afprøve helt nye metoder. Psykisk nedslidning på grund af stress, uklare forventninger og for højt arbejdspress kan ikke være en del af et godt og produktivt arbejdsliv. Forebyggelse og anvendelse af ny teknologi skal være nøgleord, men også efteruddannelse og reelle muligheder for at have ikke bare ét men flere arbejdsliv.

Vi vil udvikle den danske arbejdsmarkedsmodel i samarbejde med arbejdsmarkedets parter, så den i fremtidens videns- og produktionssamfund stadig er garant for både et fleksibelt og dynamisk arbejdsmarked samt den sociale og økonomiske sikkerhed, som et styrket sikkerhedsnet i form af dagpenge- og kontanthjælpssystemet giver. Skal det lykkes, skal det gøres mere attraktivt at være organiseret i en fagforening.

En af fagbevægelsens og socialdemokratiets store sejre er, at mennesker på arbejdsmarkedet ikke bliver fysisk nedslidte i samme grad som tidligere. I 2012 er det desværre den psykiske nedslidning med f.eks. stress og depression, der er et voksende problem. Den udvikling skal socialdemokraterne og arbejdsmarkedets parter vende i fællesskab. På fremtidens arbejdsmarked vil job- og karriereskift fortsat være hyppige. Derfor skal der investeres i arbejdstagernes omstillingsevne samtidig med at det sikres, at vi har et sikkerhedsnet, så midlertidige perioder uden arbejde ikke betyder økonomisk ruin for den enkelte.

"Vi skal gøre det helt klart, at økonomisk vækst for Socialdemokraterne er et middel til, at mennesker får det bedre – og ikke det ultimative mål, som vi er klar til at slide både os selv og vores klode ned i jagten på at indfri."

Bidrag fra Hedenstedkredsen

Det vil kræve et stort arbejde at gøre Danmark til et af verdens mest konkurrencedygtige lande i 2032. Det vil ikke lykkes, hvis vi går højrefløjens vej og blot tror på markedets lyksaligheder. Men det kan lykkes, hvis vi bygger på det socialdemokratiske fundament, der har gjort Danmark stærkt. På et unikt fleksibelt arbejdsmarked, på en veluddannet og kreativ arbejdsstyrke og på evnen og viljen til reformer. Uden en stærk konkurrenceevne står vi chanceløse i kampen for at realisere et Danmark, hvor vi også i fremtiden kan nyde så store fælles goder, som vi kan i dag. Det kræver både påholdenhed, vilje til at tage en ekstra tørn og ikke mindst et uddannelsesløft, der i 2032 skal gøre vores gode hoveder, dygtige hænder og store flid til et afgørende konkurrenceparameter.

"Vi må sikre en økonomisk vækst, som indebærer rettidig omhu med udgifterne og massive investeringer i uddannelse, forskning, grøn teknologi og offentlig anlægsarbejde."

Bidrag fra Billund/Vorbasse partiforening

Derfor vil Socialdemokraterne frem mod 2032 arbejde for en retfærdig markedsøkonomi ved at:

- udbygge den danske flexicurity-model så den passer til samfundsudviklingen
- gøre det attraktivt at organisere sig i en fagforening
- dagpenge og kontanthjælp er ydelser på et niveau, man kan leve for
- forbedre rammebetingelser for produktionsarbejdspladserne, særligt inden for grønne teknologier, så der er 10 pct. flere i 2032 end i 2012
- fremme ansvarligt ejerskab af virksomheder
- udvikle arbejdsmiljøet, så psykisk nedslidning er i fald og ikke i vækst længere
- fag- og ufaglærte arbejdere, hvis job forsvinder fra Danmark, skal gennemføre en ny uddannelse

Anden bro: Fremtidens grønne løsninger og arbejdspladser

Danmark skal i 2050 køre på 100 pct. vedvarende energi. Det er en stor, men nødvendig målsætning i en verden, som hver dag tærer på de svindende reserver af olie, kul og gas.

Skal vi nå det mål, kræver det handling de næste 20 år. Vi skal have gang i væksten frem mod 2032, men det skal være en grøn og bæredygtig vækst. Ambitiøse målsætninger på miljø- og klimaområdet og for anvendelsen af ny teknologi kan, sammen med såkaldt "smart regulering" og en strategisk indkøbspolitik i det offentlige, være en driver for nye teknologiske landvindinger og danske erhvervseventyr. Dermed kan den omstilling, som Danmark og alle lande vil skulle igennem, bruges offensivt til at skabe nye sunde virksomheder og gode job. Med den energiaftale, der gælder frem til 2020, er Danmark på rette vej i omstillingen til en bæredygtig økonomi. Det er en enestående ambitiøs energipolitik – men det er nødvendigt, at den fortsætter, også efter 2020. Vi skal i 2032 være næsten i mål med at omstille hele Danmarks varme- og elforsyning til vedvarende energi. Her har vi allerede i dag teknologien vind, sol, jordvarme, biomasse, bølgeenergi med videre, og vi har allerede taget vigtige, langtrækkende beslutninger.

Inden 2032 skal vi også begynde på den svære omstilling af transporten til vedvarende energi. Vi skal styrke den kollektive trafik ved, at vi elektrificerer vores jernbanesystem, således at den kollektive trafik fremtidssikres. Her er teknologien endnu ikke på plads, men Danmark skal være stedet, hvor vi først afprøver og indfører miljørigtig transportteknologi: Elbiler, brintbiler, 2. og 3. generations biobrændstof og så videre. Vi skal så vidt muligt ikke fra politisk hold vælge fremtidens vinderteknologier, men i stedet lade teknologierne konkurrere om at nå de ambitiøse mål, vi sætter.

Udover energiforsyning og transport bidrager landbruget også til Danmarks CO₂-udledninger. Vi skal derfor stille krav til landbruget om at mindske klima- og miljøbelastningen og lade erhvervet bidrage til energiforsyningen og skabe nye erhverv inden for landbrugsmiljøteknologi. Langt mere af vores landbrug skal være økologisk og bæredygtigt, og på verdensmarkedet skal danske fødevarer kunne konkurrere på kvalitet.

Danmark alene kan ikke knække kurven over de globale CO₂-udledninger. Tværtimod drukner Danmarks indsats isoleret set i den voldsomme stigning i udledningerne fra udviklingslande. Men Danmark kan være et eksempel til efterfølgelse. Landet, hvor vi viser resten af verden, at det kan lade sig gøre. Danmark skal derfor være det mest ambitiøse land på miljø- og klimaområdet og landet, hvor nye klima- og miljøteknologier testes og udvikles – og samtidig skaber vækst, arbejdspladser, øget eksport og innovation. Den offentlige sektor skal understøtte udviklingen af nye grønne eksportområder. Og i de internationale forhandlinger skal Danmark naturligvis fortsat kæmpe for globale og forpligtende løsninger på klimaproblemet.

Grønne løsninger handler om mere end klima. Vi skal passe bedre på den danske natur og sikre rent vand og ren jord og luft til vores efterkommere. Adgang til smuk, ren natur er en velfærdsgode på linje med offentlige biblioteker og sundhed – noget, der skal være nemt, gratis og til rådighed for alle danskere.

”Der er i Aarhus Sydkreds stor opbakning til at arbejde for grøn omstilling i EU over en bred front. Fordi det haster med at få taget alvorligt fat på især klimaproblemet, men også på mange andre store miljøproblemer fra forurening af luft og grundvand til pesticider i madvarer og til forurening af grundvand og manglende husdyrevelfærd. Samtidig kan en stærk satsning på grøn omstilling i EU-landene understøtte udviklingen af nye eksportmuligheder og dermed arbejdspladser i Danmark i særdeleshed og i Europa i almindelighed. Endvidere er det vigtigt at få udbredt bæredygtig teknologi til u-landene for at give dem mulighed for økonomisk vækst uden at drive rovdrift på egne naturressourcer.”

Bidrag fra Aarhus Sydkreds

Derfor vil Socialdemokraterne frem mod 2032 arbejde for fremtidens grønne løsninger og arbejdspladser ved:

- at tage initiativer, der sikrer, at vi når målet om 100 pct. vedvarende energi i 2050
- at Danmark i 2032 er meget tæt på at have udfaset kul, olie og gas fra el- og varmeproduktionen
- at gøre Danmark til et forgangslan inden for grøn teknologi og grønne løsninger
- at skabe et mere økologisk og bæredygtigt landbrug
- at gøre Danmark til verdens bedste cykelland
- markant at reducere antallet af dødsfald i storbyerne forårsaget af luftforurening
- at gøre kollektiv trafik til et stadigt mere attraktivt alternativ til privatbilismen

Tredje bro: Fremtidens Europa

Den europæiske bro til en bedre morgendag er en helt afgørende forudsætning for, at vi som et lille land kan klare globaliseringens udfordringer. Historien har lært os, at Danmarks skæbne er tæt forbundet med Europas. Et Europa på vippen er den største trussel mod et stabilt og fremgangsrigt Danmark. EU har gennem sin historie forvandlet Europa fra en slagmark til en verdensdel præget af fred og frihed. Først med forsoningen mellem Tyskland og Frankrig, så med integreringen af de tidligere diktaturstater i Sydeuropa og senest med optagelsen af de tidligere kommunistiske lande i øst. Men arbejdet er ikke slut. Der er fortsat lande i Europa, hvor de demokratiske traditioner er mindre rodfastede end i Danmark. EU skal derfor fortsætte med konsekvent at arbejde for at fremme demokrati og menneskerettigheder og insistere på, at de demokratiske spilleregler overholdes i alle medlemslande. Europa skal bruge sin fælles interne forbundethed, det at vi er stærkere i fællesskab, til at udvikle vores økonomier, arbejdsmarkeder og samfund. Vi skal understøtte hinandens udvikling, søge nye europæiske landvindinger inden for forskning og teknologi og investere i fællesskab, når det er nødvendigt. Dermed bliver Europa et bolværk for kriser. Ikke et samarbejde, der til tider forstærker dem.

Danske arbejdspladser og dansk økonomi er tæt bundet til Europas. Vi eksporterer størstedelen af vores varer til Europa og er derfor helt afhængige af en stærk europæisk økonomi. Derfor må vi slås for at skabe vækst i Europa og gøre den socialdemokratiske vej til Europas vej. Vi skal finde stærke pragmatiske kompromisser, hvor økonomisk ansvarlighed og fremsynet jobskabelse er fundamentet for et Europa i en ny balance.

Europa er vores værn og støtte mod globale finansmarkeders hærgen. Det er her de førende spilleregler for finansiel regulering, konkurrence, forbrugerbeskyttelse og lønmodtagerrettigheder skal udformes. Derfor skal Europas retning ikke kun afgøres i debatter mellem tyskere og franskmænd, belgiere og danskere, men mellem socialdemokrater og højreorienterede. En kamp om værdier og interesser, hvor retfærdighed og fælles løsninger vinder på bekostning af de snævre interesser.

Vi vil præge Europa med vores holdninger og værdier. Vi vil bidrage til, at EU-samarbejdet fortsat udvider og udvikler sin sociale dimension. Vi vil bruge det nordiske samarbejde til at fremme vores dagsordener og prioriteter, så de nordiske velfærdssamfund er afgørende inspirationskilder og modeller for fremtidens EU.

Vi skal gøre EU mere synlig i dagligdagen, vi må formidle EU spørgsmål meget mere, end vi gør i dag. Dette gælder også i uddannelserne, i folkeskolen og i ungdomsuddannelserne, hvor undervisningen skal tilrettelægges, så elever og studerende bliver informeret om EU-spørgsmål på en saglig og objektiv måde.

Klimaudfordringerne kalder på et stærkt europæisk lederskab. Går Europa ikke forrest, er det svært at forestille sig globale løsninger på klimakrisen. Det kræver svære valg og konstant pres for, at vi træffer de rigtige beslutninger. Danmark skal frem mod 2032 bruge sin førerposition til at presse vores europæiske naboer frem til den fundamentale omstilling af produktion, energi, transport og forbrug, som vores børn og børnebørn forventer af os. Vi skal sammen med de øvrige nordiske lande trække EU i en socialt retfærdig og grønnere retning.

”En betydelig andel af ny dansk lovgivning udspringer af beslutninger truffet i EU-regi. Hvis EU skal opfattes som demokratisk, er det afgørende, at EU-institutionerne bliver mere borgernære, og at EU's beslutningsprocesser og programmer bliver mere gennemskuelige for borgere.”
Bidrag fra Europa-aktivisterne i PES Danmark

Vi vil arbejde for at styrke et Europa, hvor mennesker og varer kan bevæge sig frit på tværs af grænser samtidig med, at der er plads til, at medlemslandene kan bevare og udvikle velfærdssamfund med nationale særtræk og prioriteringer. Hvor et dynamisk indre marked skaber vækst og arbejdspladser på lige og fair konkurrencevilkår – ikke gennem social dumping. Arbejdet for menneskerettigheder indebærer også anerkendelse af de økonomiske og sociale rettigheder, som vedtaget af FN og ILO. Samtidig skal Europa undlade at konkurrere ”nedad og mod bunden” på andre områder, som det til tider ses med lønninger, arbejdsstandarder, velfærdsydelser og ikke mindst skat. Det europæiske samarbejde skal højne vores standarder, ikke reducere dem.

Europas arbejdsmarked skal ligeledes bygge på en accept af, at forholdene indebærer en anerkendelse af arbejdsmarkedets tre parter, der respekterer indgåede aftalemodeller, som det kendes fra nordeuropæiske modeller. Det indebærer også en respekt for, at kampsprøvet på arbejdsmarkedet mellem parterne normalt kan ske uden indgriben fra lovgivningsmagten. Det er en prioritet i vores EU-arbejde frem mod 2032. Særligt i forhold til arbejdsmarkedet og de sociale velfærdsordninger er det afgørende, at EU i stigende grad formår at bidrage til at højne standar-

derne, så EU-samarbejdet ikke svækker vores sociale målsætninger, men tværtimod styrker dem. Når EU-landene ikke i fælleskab kan løfte standarderne, er det afgørende, at de enkelte medlemslande fortsat har mulighed for selv at opretholde deres standarder og modgå unfair konkurrence.

EU skal gå forrest, når det handler om forskning, innovation og grøn omstilling. Tidligere tiders subsidier skal afløses af målrettet fokus på at udvikle EU som en konkurrencedygtig region. Resolutte tiltag er nødvendige for at investere i fremtidens industrier, teknologier og arbejdspladser. Vi skal ikke mindst bruge mange kræfter i kampen for, at Europas unge er under uddannelse eller i arbejde. Et konkret middel hertil er de såkaldte projektopblygninger, hvor store infrastrukturprojekter finansieres gennem fælles EU-projektopblygninger. Det kan være med til at give gældsplagede lande en mulighed for at investere i infrastruktur, uden at fællesskabet påtager sig et medansvar for det enkelte lands gæld. Samtidig får vi opbygget en fælles europæisk infrastruktur, som fremtidig vækst kan bygge på. Europa har brug for bedre transportforbindelser på tværs af grænser og ikke mindst for et samlet energisystem, så f.eks. vindmøllestrøm kan sendes på tværs af Europa alt efter, hvor det blæser.

"Kamp mod social dumping fremhæves af kredsens medlemmer som et vigtigt indsatsområde, hvor fælles EU-regler vil kunne bidrage til at afhjælpe problemet. Det er et vigtigt socialdemokratisk politikområde at sikre, at arbejdstagere, som gæster et andet land, arbejder efter de her gældende løn- og arbejdsvilkår, herunder også arbejdsmiljøregler, ligesom der skal være klare aftaler om, hvornår der skal betales skat! Samtidig er det vigtigt, at regeringen fortsat arbejder på at styrke indsatsen for at kontrollere, at udenlandske arbejdstagere her i Danmark overholder de gældende regler – et område som den borgerlige regering forsømte groft."

Bidrag fra Aarhus Sydkreds

I 2032 skal EU være garant for, at medlemslandene fører en sund, økonomisk politik, hvor tidligere tiders store budgetunderskud er afløst af en ny, fælles ansvarlighed. Det betyder også, at der i EU skal gøres en indsats for at forhindre skatteunddragelse og skadelig intern konkurrence om de mest lempelige skatter. Finansreguleringen skal strammes, så finanssektoren ikke løber løbsk. Frem mod 2032 er det vores mål, at der på EU's foranledning bliver indført en skat på finansielle transaktioner.

I 2032 skal EU være garant for, at medlemslandene fører en sund økonomisk politik, hvor tidligere tiders store budgetunderskud er afløst af en ny, fælles ansvarlighed, så der bliver mulighed for at sætte gang i investeringerne i fremtidens job. Vi vil arbejde for, at landene og EU-budgettet sikrer vækst og beskæftigelse.

På verdensscenen skal EU optræde som én aktør, der arbejder for Europas interesser og en demokratisk verdensorden. Vi skal fremme menneskerettigheder, og EU skal lade sin stemme høre for at fremme den samhandel, der for alle lande i verden er med til at sikre fælles interesser i at bevare fred, velstand og forhindre ødelæggende klimaforandringer.

Vi må på sigt gøre op med Danmarks særstatus i EU, så vi bliver fuldgældige medlemmer, hvilket vil sige, at vi ønsker at afskaffe forbeholdene. Med sin position blandt verdens demokratier, den store tradition for demokratiske løsninger og samarbejdsformer, bør Danmark i fremtiden spille en langt større rolle internationalt, men vores udgangspunkt i det internationale er igen nem det Europæiske samarbejde.

Derfor vil Socialdemokraterne frem mod 2032 arbejde for fremtidens Europa ved at:

- gå til kamp mod social dumping i Europa
- sikre at EU's reguleringer ikke forhindrer den danske arbejdsmarkedsmodel på sigt
- intensivere samarbejdet med de nordiske lande for at trække EU i en socialt retfærdig og grønnere retning
- arbejde for en vedvarende stabil økonomisk udvikling i EU, bl.a. ved at stramme finansreguleringen.
- arbejde for indførelsen af en skat på finansielle transaktioner

Fjerde bro: Uddannelse til frihed og fællesskab

Uddannelse er en vigtig vej til personlig myndighed, frihed og en plads i fællesskabet. Den indsiget i livet, samfundet, håndværket eller videnskaberne, som uddannelse giver, beriger os. Det udvider vores horisonter, giver et stærkt tilhørsforhold til faglige fællesskaber og lærer os, at vi kan gøre en forskel. Uddannelse er dannelse til livet og skal fremme udviklingen af hele mennesker, der har mod på at skabe værdi til de fællesskaber, de indgår i.

"Socialdemokraterne skal satse på stærke uddannelser til alle – hele vejen igennem livet. Vi skal gøre danskerne omstillingsparate til et liv, vi ikke kender."

Bidrag fra Socialdemokraterne i København

Frem mod 2032 er det en af vores allervigtigste opgaver at udvikle vores uddannelser på alle niveauer. Uddannelse er afgørende for vores mulighed for at skabe vækst og konkurrere med de andre lande i verden. Socialdemokraternes løfte til danskerne har altid været, at vi kan skabe en bedre fremtid for de mange. Det mål kan vi kun nå, hvis vi frem mod 2032 uddanner de dygtigste generationer i verden. Det er nødvendigt, fordi mange af de job, der ikke kræver uddannelse forsvinder til udlandet. Hvis vi skal klare den globale konkurrence, skal vi alle være dygtigere.

Hvis alle skal have lige muligheder i fremtiden, kræver det et massivt uddannelsesløft. Derfor vil Socialdemokraterne arbejde for at hæve undervisningspligten, så alle unge skal gennemføre mindst folkeskolen og en ungdomsuddannelse (svarende til mindst 13 års uddannelse til alle). Samtidig skal voksnes muligheder for uddannelse fra ufaglært til faglært styrkes.

Uddannelse er fællesskabets stærkeste løftestang, når vi skal tage favntag med kampen mod den negative sociale arv. Vi skal sikre den enkelte muligheden for at realisere sine potentialer på lige fod med alle andre i samme generation uanset postnummer eller ophav. Her står det måske tydeligst, at vores fælles projekt endnu ikke er fuldendt – at vi endnu har vigtige strækninger at tilbagelægge ad den socialdemokratiske vej.

I dag har vi et fælles SU-system og et stort udbud af uddannelser, der ikke kræver betaling af de studerende. Alle har derfor mulighed for at tage en uddannelse. Men der er stadig lang vej til at skabe lige muligheder i praksis. For den familie og det lokalmiljø, man fødes ind i, har stadig massiv indflydelse på, om man får en uddannelse. Næsten fire ud af ti børn af ufaglærte får i dag ikke anden uddannelse end folkeskolen, mens det gælder for mindre end en ud af ti af børn af akademikere. Frem mod 2032 vil det være et af vores vigtigste mål at bryde den negative sociale arv – ikke mindst når det gælder uddannelse.

”Hvis man ønsker, at uddannelse skal bidrage til den sociale mobilitet, er man nødt til at have et system, der hjælper de unge, som er afskåret fra hjælp hjemmefra.”

Bidrag fra Aalborg Nordkredsen

Derfor skal retten til uddannelse i Danmark 2032 knyttes tættere til pligten til at gøre sit bedste. Vi skal være rummelige og skabe uddannelsesmuligheder for alle, uanset evner, men vi kan med rette forlange, at man selv yder en indsats for at blive dygtig. Har du evnerne, har du også pligten. Pligten til at dygtiggøre sig gælder hele livet. Til gengæld skal samfundet skabe rammerne for, at man kan få en uddannelse. Ikke kun gennem formelt set lige muligheder, men gennem uddannelsesinstitutioner, der vækker lysten til at lære hos alle elever. Vi skal have brudt den negative sociale arv i uddannelsessystemet. Det betyder, at uddannelserne ikke kun skal indrettes til børn fra akademikerhjem, men i særlig grad skal kunne løfte de børn, der ikke får hjælp til lektierne derhjemme. Hvert enkelt barn skal mødes med ambitioner og støttes i at blive så dygtig som muligt.

Vi skal i Danmark 2032 kunne se tilbage på en årrække med en massiv uddannelsessatsning. Vi skal have en enhedsskole, der udfordrer alle elever fagligt, og hvor børn af alle samfundslag lærer af den forskellighed og rummelighed, der naturligt kendetegner en folkeskole. Vi skal have en folkeskole som sikrer en inklusion af alle børn. Indsatsen skal starte allerede i vores vuggestuer og børnehaver, som gennem leg og læring skal øge alle vores børns fremtidsmuligheder og trivsel. Hjælp og støtte fra forældrene er en væsentlig forudsætning for barnets og den unges udbytte af undervisning og uddannelse. Der udvikles nye redskaber til hjælp for forældrene.

Vi skal løfte fagligheden og skabe stadigt dygtigere pædagoger og lærere, der bruger de fremmeste undervisningsmetoder og pædagogisk praksis. Den globale konkurrence skal ikke få os til at gå i panik og indføre et asiatisk undervisningssystem. I stedet skal vi bygge på de kvaliteter, der kendetegner det danske uddannelsessystem, hvor vi f.eks. uddanner børn og unge, der kan løse problemer selvstændigt.

Det praktiske og anvendelsesorienterede skal være mere prestigefyldt. Langt flere unge skal tage en faglig uddannelse – og langt flere skal senere i livet specialisere sig inden for deres fag eller tage skridtet til en videregående uddannelse. Produktionsvirksomheder vil massivt efterspørge disse dygtige unge håndværkere, der senere i livet ikke er blege for at sætte sig på skolebænken. Vi skal have mindsket frafaldet på erhvervsuddannelserne gennem et tydeligt løft, og problemer med manglende praktikpladser skal være løst.

I 2032 skal vi have universiteter, der er blandt de bedste i verden, så vi kan uddanne kandidater, der kan konkurrere internationalt, og vi skal for længst have nået vores ambitiøse målsætninger om, at 95 pct. af en årgang skal have en ungdomsuddannelse, at 60 pct. af en ungdomsårgang får en videregående uddannelse og at 25 pct. af en ungdomsårgang skal have en lang videregående uddannelse.

Mennesker, som ellers har haft det svært i skolen, skal med rank ryg kunne tage på efteruddannelse og komme tilbage med større viden og basis for mere i lønningsposen. Livslang læring skal sikre, at vores horisont stadig udvides, og at vores arbejdspladser altid kan rekruttere de veluddannede medarbejdere, de har behov for. Fik man ikke en uddannelse i de unge år, skal man senere i livet kunne tage en kompetencegivende uddannelse. Begrænsninger i uddannelsessystemerne skal fortsat reduceres, bl.a. gennem udbygning af meritordninger og godskrivninger af erhvervede arbejds erfaringer og prøveresultater.

Overliggeren skal være høj. Uanset om man har nemt eller svært ved det boglige, skal det være en helt naturlig ting at stræbe efter at blive stadigt bedre.

Femte bro: Fremtidens velfærd

Socialdemokraterne er partiet, der opbyggede og udbyggede det danske velfærdssamfund. Derfor har velfærdssamfundet en helt central placering i det socialdemokratiske projekt – både i dag og i fremtiden. Frem mod 2032 vil vi kigge kritisk på indretningen af det danske velfærdssamfund. Som socialdemokrater har vi aldrig været systembevarende, men altid systemforandrende. Vi vil holde blikket på målene med velfærden, ikke holde den fastlåst i det system eller bureaukrati, der tilfældigvis kendetegner den i dag. Vi vil gøre den mere borgernær og både involvere brugere og dens kernetropper i udviklingen af den. Står det til Socialdemokraterne skal Danmark i 2032 have et velfærdssamfund, der er endnu bedre og stærkere end i dag. Med bedre offentlig service og med et solidt socialt sikkerhedsnet. Et velfærdssamfund, der ikke bare er en nødløsning for de fattigste og svageste, men en naturlig del af alle danskeres hverdag. Vi skal sørge for, at det offentlige servicetilbud – vores hospitaler, folkeskoler, hjemmehjælp med videre – er så velfungerende, at det er det naturlige førstevalg for næsten alle danskere. Og vi skal fortsat have et system af ydelser, som er tilgængelig for alle på lige vilkår. Vi skal ikke slå ind på en vej, hvor offentlig service og offentlige ydelser kun er noget, som de fattigste og svageste i vores samfund benytter sig af – dem, der ikke har andet valg.

Den fri og lige adgang til sundhedssystemet er en hjørnesten i vores velfærdssamfund, og den solidaritet vi udviser over for hinanden i tilfælde af sygdom og nød, er noget af det bedste ved at bo i Danmark. Uanset om man er rengøringsassistent, skolelærer eller topchef får man samme gode kræftbehandling på offentlige sygehuse. Men det er ikke givet, at vi har et godt velfærdssamfund om 20 år. Det kræver, at vi tager de rigtige valg.

Stærke kræfter i dansk politik ønsker et formindsket velfærdssamfund. De vil lade brugerbetaling vokse frem og give skattelettelse til de allerrigeste. Det vil betyde, at vi lader dem, der har mindst, i stikken og bevæger os væk fra den solidaritet, der er livsnerven i det danske samfund. Og det vil betyde, at vi lader hånt om et halvt århundredes erfaringer fra de nordiske lande om, at et stærkt velfærdssamfund og en sund økonomi går hånd i hånd.

Men velfærdssamfundet kan også blive undergravet af kræfter, der ønsker at fastholde velfærdssamfundet præcis, som det er i dag. Det er et naturligt ønske i en tid, hvor velfærdssamfundet udfordres. Men det vil føre til en langsom nedslidning af den offentlige sektor og en belastning af samfundsøkonomien pga. de store nye udfordringer, som samfundsudviklingen og de stadigt flere ældre medførere. Vi risikerer, at dem, der har et valg, hvad enten det er borgere eller medarbejdere, vil flygte over til privatfinansierede løsninger.

Derfor skal vi de næste 20 år løbende reformere og ændre velfærdssamfundet, så det er tidssvarende, solidarisk og holdbart. Præcis som vi gjorde, sidst Socialdemokraterne overtog regeringsmagten for knap 20 år siden.

”Overordnet set bør socialdemokrater altid have som mål at sætte mennesket forud for rene økonomiske betragtninger. Det gælder især, når vi laver gennemgribende reformer af velfærdssamfundet. Det kan være et mål med en reform at frigive midler, som f.eks. ved reform af kontanthjælpssystemet, men fokus bør altid være at skabe bedre muligheder for mennesker på kontanthjælp. På den måde sikrer vi fortsat tryghed for alle borgere.”

Bidrag fra Socialdemokraterne i København, SIK

Reformarbejdet skal ske i respekt for en central værdi i det danske velfærdssamfund, nemlig universalismen, som indebærer, at alle borgere uanset indkomst har ret til en række grundlæggende ydelser og servicetilbud. Universel velfærd, som er solidarisk og rettighedsbaseret, udgør i dag en ryggrad i velfærdssamfundet og skal også gøre det i 2032.

Det socialdemokratiske velfærdssamfund har imidlertid aldrig været helt igennem universalistisk. Der er i dag en lang række servicetilbud, der som udgangspunkt ikke er helt igennem skattefinansierede, som f.eks. daginstitutioner. Og en central velfærdsydelse som dagpenge er kun for dem, der er medlem af en A-kasse. Denne blanding af universalisme og andre former for velfærd vil bestå i fremtiden, og nye former kan komme til. Det er muligt, at grænsen på nogle områder skal trækkes anderledes, så vi målretter de sparsomme offentlige kroner der, hvor de gør en forskel. Men grænsen må aldrig trækkes på en måde, så det går ud over den grundlæggende solidaritet og det fællesskab, som udgør kernen i velfærdssamfundet.

Ret og pligt har altid været en central værdi for vores parti og skal også være det i fremtiden. Samfundskontrakten mellem den enkelte og fællesskabet er bygget op af gensidige rettigheder og pligter. Den enkelte har f.eks. ret til en god uddannelse af høj kvalitet, som samfundet har forpligtet sig til at stille til rådighed. Omvendt har samfundet ret til at kræve, at hver enkelt gør sin pligt ved at udnytte sine evner. At tage et ledigt job, hvis man er i stand til det - fysisk og psykisk. At gå i gang med en uddannelse, hvis man er ufaglært arbejdsløs. At tage ansvar for sine børns skolegang. At møde op til en aftalt behandling i sundhedsvæsenet - eller betale et gebyr for at udeblive.

Den tankegang skal være bærende i kommende reformer af velfærdssamfundet.

Målet med reformerne er at opnå forbedringer af vores fælles velfærd. I lang tid kunne vi år for år bygge nye lag på velfærdssamfundet finansieret af stærk vækst og skatteindtægter fra store generationer, der trådte ind på arbejdsmarkedet. Sådanne virkeligheder er ikke længere. Et bedre velfærdssamfund kræver prioriteringer og nye løsninger - ikke for afvikling, men for udvikling.

”Socialdemokratiet har altid været i front, når det gælder om at udvikle vores velfærdssamfund og skabe nye løsninger. Det skal vi også være i fremtiden. (...) Velfærdsteknologien kan skabe vækst, job og bedre sundhedsvæsen. Velfærdsteknologi handler om, at vi bruger tekniken og teknologien til at frigøre ressourcer og medarbejdernes tid, så den igen primært bruges på omsorg, pleje og behandling.”

Bidrag fra Århus Nordre Kreds

Vi skal være åbne over for nye teknologi. Vi skal om 20 år have et sundhedsvæsen og ældrepleje, som hele verden rejser til for at lære af. Hvor telemedicinske løsninger og velfærdsteknologi har frigjort ressourcer for både borgere og medarbejdere og skabt vækst.

Vi skal satse langt mere på forebyggelse - af både helbredsproblemer og sociale problemer. Vi vil hellere bruge penge på rygestopkurser end på at operere rygerlunger. Vi vil hellere ændre usunde alkoholvaner end at håndtere de sociale og sundhedsmæssige problemer, som et overdrevent alkoholforbrug medfører. Og vi vil hellere bruge penge på at hjælpe børn med indlæringsvanskeligheder eller sociale problemer i vuggestuen eller børnehaven, end på at rette op på de problemer, når de er blevet teenagere. God forebyggelse gør, at borgerne får et bedre liv samtidig med, at samfundet slipper for store udgifter på lang sigt.

Den danske velfærdsmodel skal opbygge stolthed og respekt blandt samfundets svageste. Dets brugere, også de mest aktive af dem, skal mødes med den værdighed, der gør, at systemet er med til at opbygge dem som ansvarlige medborgere - ikke nedbryde dem eller gøre dem til passive klienter.

Vi skal sikre et velfærdssystem, som tager hånd om de svageste i vores samfund, herunder mennesker med handicap og psykisk sårbar. Vi vil ikke tolerere at velfærdsprioriteringer styres efter, hvem der kan råbe højest, men i stedet efter, hvem der har det største behov. Vi skal nedbryde tabuer og fordomme. Psykiske sygdomme skal ligestilles med fysiske sygdomme med en effektiv og hurtig udredning og behandling.

Vi skal være åbne over for nye måder at finansiere velfærdsløft. Indførslen af arbejdsmarkedspensionerne har givet tusindvis af lønmodtagere en bedre pension. Vi ser gerne, at arbejdsmarkedets parter på samme måde kan medvirke til at løse velfærdsproblemer som f.eks. bedre efteruddannelse og forebyggelse.

Vi skal have et tættere partnerskab mellem offentlige og private aktører. De meget store danske pensionsformuer kan bringes i spil i forbindelse med store samfundsprojekter. Offentli-

ge-private partnerskaber kan finansiere infrastrukturprojekter, men på sigt også andre offentlige anlægsudgifter. I dag er der allerede et tæt samarbejde mellem private aktører og det offentlige. Mange får kommunal hjemmehjælp leveret af private firmaer eller bliver kørt på hospitalet af private ambulancer. For mange højreorienterede er det et mål i sig selv at udlicitere så stor en del af den offentlige service som muligt. Det bliver det aldrig for Socialdemokraterne. Vi mener, at kommunerne selv er i stand til at bestemme, om de vil udlicitere, så længe både kvaliteten og arbejdsforholdene for medarbejderne er i orden.

"Regelforenkling og mere selvforvaltning i den offentlige sektor for at skabe større engagement, mere arbejdsglæde, større ansvarsfølelse og mindre sygefravær."

Bidrag fra Herning Syd.

Vi skal afbureaukratisere den offentlige sektor og have tillid til de offentligt ansattes kompetencer. Der skal rydde ud i alle de mange regler og nyttesløse tiltag, som den borgerlige regering indførte – med beskæftigelsesindsatsen som værste eksempel.

Vi skal skabe en mangfoldig offentlig service. For højrefløjen handler frit valg altid om et privat alternativ, som de, der har råd, kan vælge. Men allerede i dag giver nogle kommuner deres borgere et valg mellem skoler og daginstitutioner med forskellige profiler som musik, idræt, sprog med videre. Den tankegang kan udvides til andre former for offentlige tilbud f.eks. i ældreplejen. Ligesom vi mener, at tilkøbsdeler kan være med til at skabe et bedre og mere fleksibelt servicetilbud til borgerne. Det kræver, at grundydelsen er tilstrækkelig, så tilkøbet ikke bliver brugerbetaling ad bagvejen. I 2032 ser velfærdssamfundet anderledes ud end i dag – uanset hvem der leder Danmark de næste 20 år. Men hvis det står til Socialdemokraterne, vil velfærdssamfundet fortsat være en stærk ramme om vores fællesskab og et sikkerhedsnet under den enkelte. Et velfærdssamfund, der ikke kun er for de fattigste, men for alle danskere.

Sjette bro: Fremtidens deltagersamfund

K. K. Steincke blev berømt for fadderskabet til socialreformen i 1933. Han har også lagt navn til et andet vigtigt spor på den socialdemokratiske vej, idet han er kendt for at fremhæve, at en god socialdemokrat er den, der stiller op til næstformandsposten i den lokale sygekasse. For vi kan ikke skabe det samfund, vi ønsker, alene gennem lovgivning og reformer via Folketinget. Vi må hver især og i fællesskab bære de små og store fællesskaber frem til gavn for de mange. Den socialdemokratiske vej har altid haft to spor: Det ene er det parlamentariske spor, hvor vi gennem lovgivning i Folketinget og i regioner og kommuner, arbejder os frem mod et bedre og mere socialt og økonomisk ansvarligt Danmark. Det andet er deltagelsessporet, som er dybt forbundet med den socialdemokratiske vej. Den folkelige deltagelse i civilsamfundet skaber ikke kun nye velfærdsløsninger, som vores stolte historie med sygekasserne, der senere lagde grunden for fri og lige adgang til sundhed, vidner om. Det skaber et mere socialt og demokratisk Danmark, vi alle har ejerskab til.

"Vi skal understøtte og styrke de sociale og demokratiske grundideer, som det danske samfund bygger på – socialt og kulturelt."

Bidrag fra Skælskør Partiforening

Deltagelsessporet er i dag truet af, at vi alt for ofte tager fællesskaberne for givet frem for at kæmpe for dem. Velfærdssamfundets forudsætning er en stærk folkelig kultur, de stærke lokale fællesskaber på arbejdspladserne, i lokalsamfundene, i menighederne og i foreningslivet. Bidrager vi ikke aktivt, risikerer vi, at fællesskaberne sander til.

Forudsætningen for, at de fælles institutioner fra vuggestuen over folkeskolen til boligforeningen, fagforeningen og plejehjemmet er dynamiske og levedygtige, er, at vi tager ansvar ved at deltage. Set over de sidste ti år er vi gået i den forkerte retning: Kontroltyranni og systemtænkning truer både medarbejdere og borgere. Mange store medlemsorganisationer mister medlemmer, ikke mindst partierne og fagforeningerne. Vi ønsker ikke at være klienter eller forbrugere uden anden indflydelse end muligheden for at stemme med fødderne. Valgfrihed til f.eks. at vælge en profilinstitution til sit barn er en gode, og valgfriheden kan være med til at skabe engagement. Men vi skal ikke kun være ensidige forbrugere. Vi skal være aktive borgere og deltagere. Ikke alene for at bevare og vedligeholde det, som er godt, men for at vinde nyt land sammen.

Socialdemokraterne skal være partiet, der sikrer den enkelte størst mulig indflydelse på eget liv lokalt såvel som nationalt. Det kræver, at vi frem mod 2032 arbejder på at udvikle og udvide demokratiet og den folkelige deltagelse. Stadig flere aspekter af samfundslivet skal demokratiseres og danskernes mulighed for demokratisk deltagelse i deres hverdag skal udvides og udvikles. I 2032 skal demokratisk deltagelse – godt hjulpet på vej af nye medier – være mere reglen end undtagelsen, og engagementet gælder alle politiske niveauer fra skolebestyrelse og foreningslivet til byråd og Folketinget. I foreningslivet lærer vores børn og unge vigtige demokratiske kvalifikationer såsom at finde sammen om et kompromis, at tage ansvar i fællesskab og at søge indflydelse. Derfor skal vi styrke unges frivillige engagement. Medlemskab af fagforeninger skal være naturligt for langt de fleste på arbejdsmarkedet, fordi det opleves som relevant og uundværligt for den enkelte.

Danmark er et demokratisk land med stolte traditioner. Vi er stolte over den danske model og mener, at den også skal være en bærende kraft i fremtidens Danmark. Vi må støtte, at den danske model bevares og udvikles med de udfordringer, fremtiden må bringe.

En stærk og levende frivilligkultur er afgørende for den særlige danske vej. Frivillige skal inddrages i løsningen af en række velfærdsopgaver i samarbejde med de offentligt ansatte medarbejdere, som har fagligheden. At vi har et velfærdssamfund, fratager os ikke for at udvise medansvar og samfundssind.

Glæden ved at gøre ting sammen er den bedste velfærd, vi kan få, og noget som offentlige ydelser ikke kan erstatte. I Danmark 2032 skal vi alle sammen have noget at leve for og ikke bare noget at leve af, og derfor stiller vi større krav til hinanden. Krav om, at vi byder den psykisk sårbare kollega velkommen på arbejde. At vi tager ansvar for naboer og lokalsamfund. Som det naturligste regner vi med, at selv dem der har det sværest, kan være noget for andre. Den stærkt invalide førtidspensionist kan måske godt bidrage i kampen mod andres og egen ensomhed. Den fysisk nedslidte specialarbejder kan måske godt tage en tårn i menighedsrådet eller byrådet, for hovedet er stadig friskt og fyldt med indsigter fra et langt arbejdsliv.

"Vi skal som danskere være åbne for, at nydanskere også bidrager med nye måder at se på tingene. Hvis vi giver plads og er åbne for påvirkninger, vil det give os nye muligheder for udvikling."

Billund/Vorbasse Partiforening

Et rigt kulturliv med højskoler, sang og idræt skal være med til at trække nydanskere ind i kredsen og skal formes af alle grupper i samfundet. Uddannelse og folkeoplysning skal understøtte deltagersamfundets opblomstring ved at klæde mennesker på til at skabe forandringer og tage ansvar i deres hverdag. Folkeoplysningen skal på ny finde en stærk plads, så vi sikrer alle borgere en mulighed for at blive klogere på et stadig mere komplekst samfund.

En af de vigtigste forandringer i Danmark 2032 skal være sket i vores hoveder. At udvise samfundssind skal være lige så selvfølgelig som at børste tænder. Den svære tid med krise og knaphed skal have lært os værdien af fællesskabet på ny. I alle lag skal der i 2032 være en forståelse for, at man har pligt til kun at benytte sig af de ydelser, man har behov for, og som man er berettiget til. For at nå dertil skal vi være parate til at sige klart og tydeligt fra, når mennesker giver pokker i fællesskabet. Vi skal ikke se væk af frygt for at spolere hyggen, når mennesker udnytter underbetalt polsk arbejdskraft for at spare på den flotte tilbygning, eller når nogen hæver offentlige ydelser med den ene hånd og arbejder sort med den anden.

Siden Stauning har den historie, vi har skrevet på, været uadskillelig fra det møjsommelige arbejde med at udvide og styrke menneskers indflydelse på eget liv og hverdag. Det arbejde afsluttes aldrig. Det skal vi tværtimod fortsætte i en vedblivende kamp for at udbrede de værdier, vi har bygget vores land på.

Derfor vil Socialdemokraterne frem mod 2032 arbejde for fremtidens deltagersamfund ved at:

- der skal være gennemført en civilsamfundsstrategi, der markant øger deltagelsen i frivillige organisationer/foreninger, men frivillige må aldrig overtage løsningen af kernevelfærden, som er en offentlig opgave
- repræsentationen i Folketinget, regionsråd og kommunalbestyrelser skal i højere grad end i dag afspejle befolkningens sammensætning, og vi skal bl.a. udnytte de teknologiske muligheder, som gør det lettere at deltage i demokratiske fora
- endelig skal vi arbejde for, at valgdeltagelsen til valg til Folketinget, EU-parlamentet og til kommunal- og regionsrådsvalg skal stige

FREMTIDEN STARTER I DAG

Vi socialdemokrater har gennem vores historie bygget en bro fra et fattigt landbrugssamfund til et velfærdssamfund, som holder hånden under dem, der har mindst. Vi har sørget for uddannelse til de generationer, der er på dagens arbejdsmarked, og vi har sikret den fri og lige adgang til sundhed for blot at nævne nogle få, men vigtige resultater. Vi har givet stemme til de mennesker, der har haft sværest ved at tage ordet. Det har vi gjort ved at søge kompromisset med afsæt i en fælles kamp for det arbejdende folk.

I dag kræver nye udfordringer, at vi bygger nye broer til fremtiden. Som socialdemokrater drives vi af forpligtelsen til at skabe plads ved fællesskabets bord for alle, der vil være med. Den forpligtelse er ikke blevet mindre af, at vi har skabt et stærkt velfærdssamfund, og denne forpligtelse vil være broppen i broen til fremtiden.

Vi skal sammen over de næste 20 år skrive det næste kapitel af vores fælles historie. De seks broer, vi her har tegnet udkastet til, kan bringe os til et grønnere, dygtigere og mere solidarisk Danmark i fremtiden, hvor der er arbejde til alle. Det kan lykkes, hvis vi løfter i flok.

I dette næste kapitel af vores fælles historie skal vi blandt andet:

- have modet til at regulere de finansielle markeder til gavn for fællesskabet
- have bragt Danmark tæt på målet om fuldstændig uafhængighed af fossile brændsler
- bruge Europas fællesskab til at skabe grønne arbejdspladser, fælles klimaløsninger, vækst og social retfærdighed
- skabe en ny solidaritet, hvor vi ikke bare omfordeler økonomisk, men hvor vi gennem en massiv satsning på uddannelse skaber lige muligheder
- bygge fremtidens velfærd, hvor den universelle model er omdrejningspunktet, og hvor ny teknologi, afbureaukratisering og nye offentlige-private partnerskaber bliver socialdemokraternes offensive vej
- skabe medborgerskab og gøde jorden for de frivillige, som er en ressource for fællesskabet

